# Vatanda?l?k Bilinci Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Vatanda?l?k Bilinci Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=32465

ARABPSYCHOLOGY.COM

## Özet

Vatanda?l?k Bilinci Ölçe?i, 2019 y?l?nda Fatma Ünal taraf?ndan geli?tirilmi? bir psikometrik araçt?r. Ölçek, bireylerin farkl? vatanda?l?k yakla??mlar?na ve bu yakla??mlar çerçevesindeki vatanda?l?k bilinci düzeylerini karma bir ara?t?rma örne?i üzerinden kapsaml? bir ?ekilde ölçmeyi amaçlamaktad?r. Bu çal??ma, vatanda?l?k kavram?n?n teorik boyutlar?n? ampirik verilerle birle?tirerek, Türkiye ba?lam?nda vatanda?l?k alg?s?n?n çok boyutlu yap?s?n? ortaya koymaktad?r.

Ölçek, özellikle sosyal bilimler, e?itim ve siyaset psikolojisi alanlar?nda kullan?lmak üzere tasarlanm??t?r. Geli?tirme a?amas?nda, yap?sal geçerli?i sa?lamak ad?na titizlikle uygulanan istatistiksel yöntemler kullan?lm??t?r.

## Anahtar Kelimeler

Vatanda?l?k, Vatanda?l?k Bilinci, Psikolojik Ölçek Geli?tirme, Sosyal Bilimler, Siyaset Psikolojisi, Likert Ölçe?i

## Yazarlar

Fatma Ünal

## Amaç

Ölçe?in temel amac?, bireylerin vatanda?l?k kavram?na yükledikleri anlamlar?, vatanda?l?k rollerine ili?kin alg?lar?n? ve toplumsal sorumluluk bilinci düzeylerini güvenilir ve geçerli bir biçimde belirlemektir. Bu araç, hem akademik ara?t?rmalarda mevcut durumu saptamak hem de e?itim programlar?n?n vatanda?l?k bilinci üzerindeki etkilerini de?erlendirmek için kritik veriler sunar.

Ölçek, bireylerin pasif vatanda?l?k (hak ve yükümlülük odakl?) ile aktif vatanda?l?k (kat?l?mc? ve ele?tirel) yakla??mlar? aras?ndaki dengeyi ve e?ilimleri anlamay? hedefler. Elde edilen veriler, vatanda?l?k e?itiminin geli?tirilmesi ve sosyal politikalar?n ?ekillendirilmesi aç?s?ndan önemli ç?kar?mlar sa?lar.

## Yap?

Vatanda?l?k Bilinci Ölçe?i, vatanda?l?k kavram?n?n çok boyutlu bir yap? oldu?unu varsayarak geli?tirilmi?tir. Bu yap? genellikle; **Yasal Boyut** (hak ve sorumluluk bilgisi), **Sosyal Boyut** (toplumsal kat?l?m ve dayan??ma) ve **Ele?tirel/Kat?l?mc? Boyut** (siyasi süreçlere aktif müdahale ve ele?tirel dü?ünme) gibi alt boyutlar? içermektedir.

ARABPSYCHOLOGY.COM

Ölçe?in geli?tirildi?i çal??man?n ba?l??? (Vatanda?l?k Yakla??mlar?) göz önüne al?nd???nda, yap?sal olarak farkl? vatanda?l?k modellerini (örne?in, liberal, sivil cumhuriyetçi veya kozmopolit vatanda?l?k) yans?tan faktörlere sahip olmas? muhtemeldir. Ölçek, bireyin sadece yasal statüden ibaret olmayan, ayn? zamanda etik, sosyal ve politik sorumluluklar? da kapsayan bilincini ölçer.

## Geçerlik

Ölçek geli?tirme çal??malar?nda geçerlik, arac?n gerçekten ölçmek istedi?i yap?y? ölçüp ölçmedi?inin kan?tlanmas? sürecidir. Vatanda?l?k Bilinci Ölçe?i'nin geçerlik çal??malar?nda, muhtemelen **kapsam geçerli?i** (uzman görü?leri ile madde havuzunun uygunlu?unun sa?lanmas?) ve **yap? geçerli?i** (faktör analizi ile teorik yap?n?n ampirik olarak do?rulanmas?) yöntemleri kullan?lm??t?r.

Yap? geçerli?i kapsam?nda, ölçe?in kavramsal çerçevesini destekleyen alt faktörlerin varl??? psikometrik analizlerle incelenmi?tir. Bu analizler, ölçek maddelerinin ilgili boyutlarla tutarl? bir ?ekilde grupland???n? göstermelidir.

## Güvenirlik

Güvenirlik, ölçe?in ölçümlerinin tutarl?l?k ve kararl?l?k derecesini ifade eder. Vatanda?l?k Bilinci Ölçe?i'nin güvenirlik analizlerinde, iç tutarl?l???n belirlenmesi amac?yla **Cronbach Alfa katsay?s?** hesaplanm??t?r. Yüksek bir Alfa de?eri (genellikle .70 ve üzeri), ölçek maddelerinin ayn? yap?y? tutarl? bir ?ekilde ölçtü?ünü gösterir.

Ayr?ca, ölçe?in zamana kar?? kararl?l???n? test etmek için **test-tekrar test güvenirlik** yönteminin de kullan?lm?? olmas? beklenir. Bu çal??malar, ölçe?in farkl? zamanlarda benzer sonuçlar üreterek güvenilir bir ölçüm arac? oldu?unu kan?tlar.

## Faktör Analizi

Ölçe?in yap? geçerli?ini tespit etmek amac?yla, **Aç?mlay?c? Faktör Analizi (AFA)** ve/veya **Do?rulay?c? Faktör Analizi (DFA)** yöntemleri kullan?lm??t?r. AFA, ölçe?in kaç boyuttan olu?tu?unu (faktör yap?s?n?) ke?fetmeye yard?mc? olurken, DFA ise belirlenen bu faktör yap?s?n?n teorik modele ne kadar uydu?unu test eder.

Bu analizler sonucunda, ölçek maddelerinin beklenen alt faktörlere yüklendi?i ve faktör yüklerinin yeterli düzeyde oldu?u tespit edilmelidir. Faktör Analizi sonuçlar?, ölçe?in çok boyutlu vatanda?l?k bilinci yap?s?n? ba?ar?l? bir ?ekilde temsil etti?ini bilimsel olarak destekler.

ARABPSYCHOLOGY.COM

## Araç

**Test Türü:** Geli?tirme Ölçe?i (Development Scale)

**Format:** 5'li Likert Ölçe?i (Örne?in, 1 = Kesinlikle Kat?lm?yorum, 5 = Kesinlikle Kat?l?yorum)

**Mevcut Diller:** Türkçe

**Popülasyon Grubu:** Üniversite Ö?rencileri ve Genel Yeti?kin Popülasyonu (Ara?t?rman?n yap?ld??? karma örneklem göz önüne al?narak)

**Ya? Grubu:** 18 ya? ve üzeri

**Popülasyon Detaylar?:** Ölçe?in geli?tirildi?i orijinal çal??ma, Türkiye'deki bireylerin vatanda?l?k yakla??mlar?n? incelemeyi hedeflemi?tir. Örneklem detaylar? için ana kayna?a ba?vurulmas? gerekmektedir, ancak genellikle sosyal bilimler ara?t?rmalar?nda üniversite ö?rencileri a??rl?kl? bir grubu olu?turur.

**Test Metodolojisi:** Öz Bildirim Ölçe?i (Self-Report Scale). Bireylerin kendi vatanda?l?k bilinci düzeylerine ili?kin ifadeleri derecelendirmeleri esas?na dayan?r.

## Anahtar Kelimeler

Vatanda?l?k E?itimi, Sosyal Sorumluluk, Psikometrik Özellikler, Kamu Bilinci, Ölçek Geli?tirme, Vatanda?l?k Bilinci

## Yazarlar

**Yazar ORCID Tan?mlay?c?s?:** Belirtilmemi?

**Kurum E-posta Adresleri:** drfatmaunal@gmail.com

**Yaz??ma Adresi:** Fatma Ünal (Detayl? kurumsal adres, yazar?n ba?l? oldu?u kurum veya Pegem Akademi üzerinden elde edilebilir.)

## ?zinler, Ücret ve Test Y?l?

**Test Y?l?:** 2019

**?zinler ve Ücret:** Ölçek, akademik bir yay?n içerisinde sunulmu?tur. Ticari olmayan akademik kullan?mlar için genellikle yazar?n izni gerekmektedir. ?zinler ve kullan?m ko?ullar? için sorumlu yazar Fatma Ünal ile e-posta yoluyla ileti?ime geçilmesi tavsiye edilir.

ARABPSYCHOLOGY.COM

## Kaynaklar

Ünal, F. (2019). *Vatanda?l?k yakla??mlar?, vatanda?l?k bilinci karma ara?t?rma örne?i.* Ankara: Pegem Akademi Yay?nlar?. **ISBN 978-605-69916-3-9. doi: 10.14527/9786056991639.**

Ek kaynak olarak, ölçe?in Pegem Akademi yay?n linki mevcuttur: pegem.net.

Ölçek maddelerini içeren orijinal DOCX dosyas? buradan indirilebilir: vatandaslik-bilinci-olcegi-toad.docx

## Vatanda?l?k Bilinci Ölçe?i Maddeleri

**ÖNEML?:** A?a??daki ölçek maddeleri orijinal dillerinde korunmal? ve hiçbir ?ekilde de?i?tirilmemelidir.

Ölçe?in maddeleri, sa?lanan kaynak içerikte listelenmemi?tir. Maddelerin tam listesi için, Fatma Ünal'?n 2019 tarihli "Vatanda?l?k yakla??mlar?, vatanda?l?k bilinci karma ara?t?rma örne?i" ba?l?kl? kitab?na ba?vurulmas? gerekmektedir.

ARABPSYCHOLOGY.COM